

Warszawa, 21 stycznia 2026 r.

dr hab. Hanna Schreiber
Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych
Uniwersytet Warszawski

RECENZJA

w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego
dr Katarzynie Ceklarz

W związku z wnioskiem dr Katarzyny Ceklarz o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego w dyscyplinie etnologia i antropologia kulturowa oraz wyznaczeniem przez Radę Doskonałości Naukowej na recenzentkę w tym postępowaniu w recenzji niniejszej przedstawiam ocenę dorobku podoktorskiego Habilitantki zgodnie z art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018, poz. 1668, z późn. zm.).

Dr Katarzyna Ceklarz posiada stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie etnologii. Uzyskała go na mocy uchwały Rady Wydziału Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie w 2018 roku. Habilitantka spełnia zatem wymóg formalny określony w art. 219 ust. 1 ww. ustawy. Dysertacja ta powstała pod kierunkiem prof. Jana Święcha, choć w dość długim okresie czasu po uzyskaniu magisterium z etnologii (10 lat, od 2008 roku). Należy przy tym zauważyć, że studia doktoranckie dr Ceklarz podjęła w 2014 roku, nie zaś bezpośrednio po studiach, zatem ukończyła je w przewidywanym terminie. Dr Ceklarz posiada również magisterium z socjologii z Uniwersytetu Jagiellońskiego (2007), a swoje wykształcenie uzupełniła studiami podyplomowymi z muzealnictwa (2009), także na Uniwersytecie Jagiellońskim. Oprócz wykształcenia uniwersyteckiego posiada wiele dodatkowych uprawnień: jako przewodniczka górską, instruktorka narciarska czy pilot wycieczek.

Odpowiednie przepisy ww. ustawy nakazują recenzentowi ocenę osiągnięć naukowych habilitanta, przy tym mają one stanowić znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, a zawierać się w nich ma główne osiągnięcie. Dr Katarzyna Ceklarz w swoim wniosku za takie osiągnięcie uznała cykl publikacji składających się na główne osiągnięcie naukowe pod tytułem: „Między kreacją a utowarowieniem dziedzictwa kulturowego Podhala”.

Zgodnie z art. 219 ustawy: 1. Stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która: 1) posiada stopień doktora; 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej: (...) b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku

opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, (...); 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej”. W recenzji niniejszej zatem ocenę także, czy Habilitantka „wykazuje się istotną aktywnością naukową (...) realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej”. W związku z tym w recenzji niniejszej wyodrębnię dwie części: 1) ocenę głównego osiągnięcia Habilitantki (zgodnie z przepisami art. 219 ust.1 pkt 2 lit. b ustawy) oraz 2) ocenę charakteru (istotności) aktywności naukowej Habilitantki poza głównym osiągnięciem (zgodnie z przepisami art. 219 ust.1 pkt 3 ustawy).

1. Ocena głównego osiągnięcia Habilitantki

Ponieważ dr Ceklarz swoje główne osiągnięcie habilitacyjne zatytułowała: „Między kreacją a utowarowieniem dziedzictwa kulturowego Podhala”, zapoznając się z nim jako recenzentka postawiłam sobie następujące pytania: 1) Czy i w jaki sposób „kreacja” i „utowarowienie” są kategoriami krytycznie analizowanymi przez Habilitantkę? 2) Jak Habilitantka traktuje utowarowienie dziedzictwa kulturowego: czy jako proces nieuchronny, czy jako wybór sprawczych aktorów (i jakie są alternatywne opcje)? 3) Jak w tak sformułowanym cyklu publikacji rozumiana jest „autentyczność” dziedzictwa kulturowego i czy w ogóle jest kategorią analizowaną krytycznie? 4) Jak – w kontekście wyraźnego zakorzenienia Habilitantki w badanym przez siebie regionie – radzi sobie z własnym usytuowaniem badawczym wobec Podhala? 5) Czy widoczna jest refleksja nad różnymi skalami zjawisk „kreowania” i „utowarowienia” dziedzictwa kulturowego (lokalna, regionalna, krajowa, globalna)? 6) Czy wnioski mają potencjał transferowalny poza kontekst Podhala? I najważniejsze w związku z powyższymi pytaniami: 7) Czy dorobek Habilitantki można uznać za „znaczný wkład w rozwój dyscypliny”? oraz 8) Czy przedstawione do oceny publikacje stanowią „cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b.” Zakładam, że uporządkują one moją analizę i pozwolą ocenić, czy cykl jest spójny tematycznie, czy porusza najważniejsze w zaproponowanym przez Habilitantkę ujęciu problemu i czy w związku z tym stanowi znaczny wkład do rozwoju etnologii i antropologii kulturowej.

Habilitationka przedstawiła do oceny cykl 12 publikacji, pogrupowanych w trzech wątkach tematycznych: 1) Kreacja i autokreacja Podhala jako krainy wyobrażonej; 2) Metamorfozy widowisk regionalnych; 3) Komerccjalizacja i utowarowienie tradycji Podhala. Każdą z nich postaram się przeanalizować pod kątem podstawionych pytań.

W części „Kreacja i autokreacja Podhala jako krainy wyobrażonej” w rozdziale *Kliszczacy – między etnograficzną kreacją a współczesnym projektem tożsamościowym* (2022), (*Kliszczacy – gwara i kultura*, red. M. Rak, M. Brytan-Ciepielak, Księgarnia Akademicka, Kraków, s. 129-146) Habilitationka analizuje zjawisko kreacji, które można rozumieć jako kreację etnograficzną (tworzenie kategorii, nazw, granic przez badaczy), kreację dyskursywną (utrwalanie pojęć w literaturze, edukacji, kalendarzach, monografiach), czy kreację wtórną (przejęcie tych kategorii przez lokalnych aktorów). Natomiast zagadnienie utowarowienia pojawia się jedynie domyślnie na poziomie analizowanych symboli w przestrzeni publicznej (billboardy, banery), widowisk folklorystycznych („Wesele Kliszczackie”, „Tuka”), rosnącej „atrakcyjności” etnonimu jako szyldu (lokalni aktorzy sięgają po etnonim „Kliszczacy” świadomie, mimo jego problematycznej genezy). Analizowane działania tożsamościowe jawią się jako oddolne, intencjonalne i pragmatyczne. Rozdział ten wspiera tezę o sprawczości lokalnej, pokazując, że nawet kategorie „wymyślane” mogą zostać funkcjonalnie przyjęte. Kategoria „autentyczności” nie jest w tekście badana przez pryzmat krytycznych studiów nad tą kategorią, natomiast podjęta jest pewna próba jej problematyzowania: autentyczność nie jest warunkiem skutecznej identyfikacji, liczy się raczej możliwość nazwania siebie niż zgodność z „mapą etnograficzną”. Rozdział ten jest także przestrzenią identyfikowania roli etnografów jako aktorów sprawczych, nie neutralnych obserwatorów. Habilitationka pokazuje także własną pozycję w lokalnym obiegu wiedzy, która realnie wpływa na teren, brakuje jednak odniesień do szerokiego i dobrze znanego nurtu antropologicznych badań międzynarodowych związanych z uwikłaniem badacza, jego sytuacyjnością i konieczną etyczną autorefleksją (od czasów *Writing Culture* z 1986 roku). Tekst ten w całym cyklu habilitacyjnym pełni funkcję studium przypadku, bez odwołań do podobnych zjawisk mających miejsce poza badanym regionie, czy nawet Polską, za to rekonstruuje historię pojęć, pokazuje ich skutki społeczne, łączy etnografię z badaniami tożsamości. Ujawnia się tutaj w pełni niewykorzystany potencjał tego tekstu, który przecież opisuje uniwersalne mechanizmy: kreacja naukowa – internalizacja – kreacja tożsamości, w dodatku łatwo przenaszalne na inne regiony i przypadki.

W kolejnych, mocno zbliżonych treściowo do siebie dwóch tekstach opublikowanych w 2022 i 2024 roku, zatytułowanych (ironicznie) *Podhale de luxe. Marketingowa wizja Podhala „dla wybranych”* (*Więcej niż muzeum. Szkice ofiarowane Profesorowi Janowi*

Święchowi, red. J. Barański, K. Maniak, A. Trebunia-Staszal, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, s. 551-572) oraz *Podhale dla VIP-ów. Dziedzictwo kulturowe Podhala a turystyka w sektorze premium*, (*Tożsamości kulturowe regionów karpaccich. Człowiek-język-architektura-sztuka-krajobraz*, red. K. Styrna-Bartkiewicz, A. Jędrisko, Akademia Nauk Stosowanych w Nowym Targu, Nowy Targ, s. 159-176) Habilitantka analizuje kategorie kluczowe dla tytułu jej osiągnięcia habilitacyjnego: pokazuje, że kreacja dziedzictwa (wizja luksusowego Podhala, „egzotycznej góralszczyzny”) i utowarowienie dziedzictwa (dziedzictwo jako produkt premium, luksusowe doświadczenie na sprzedaż) nie tylko współwystępują, ale wzajemnie się warunkują. Kreacja rozpisana jest – choć nie wprost – na wiele typów: może być marketingowa (TPM, narracje hoteli, język luksusu), estetyczna (architektura, design, wnętrza), narracyjna („raj na ziemi”, „kraina magii”, „obszar wolności”, co ironicznie bywa określane wręcz „królestwem superlatyw – D. Czaja). Analizowane utowarowienie jest bardzo wyraźne, nazwane wprost pojęciami charakterystycznymi dla świata ekonomii i ekonomicznych elit: produkt, sprzedaż, reklama, cena, segment premium, klient VIP („nowoczesny, zamożny, z ambicjami”), a obejmuje zarówno symbole, jak i doświadczenia, emocje, i sprzedaż określonego stylu życia. Tekst ten wskazuje na nierozdzielność kreacji i komodyfikacji, podkreśla, że utowarowienie dziedzictwa niekoniecznie jest procesem spontanicznym lub narzuconym z zewnątrz, ale świadomą strategią lokalnych aktorów. Jednocześnie tekst pokazuje ambiwalencję uwikłania tożsamości w logikę kapitalizmu i związane z tym ryzyka i koszty (ryzyko zafałszowania, banalizacji, stereotypizacji, „turystyczną bańkę”). Autentyczność jest tu kategorią w pewnym stopniu problematyzowaną, Habilitantka wskazuje bowiem na „wrażenie autentyczności” jako cel projektowy, autentyczność jako doświadczenie klienta, a nie cechę dziedzictwa, ryzyko „skondensowanej góralszczyzny”, „sztuki turystycznej”, „turbofolku”. Zastanawia jednak fakt braku osadzenia w szerokim akademickim dyskursie „autentyczności” (rozwijanym zarówno w nurcie badań nad turystyką, turystyką kulturową, jak i [krytycznymi] studiami nad dziedzictwem czy etnografią regionalną), co daje wrażenie raczej intuicyjnego, niż świadomego naukowo przyglądania się temu zjawisku. Autoreflexja dotycząca usytuowania badaczki jest mocno ograniczona. Niestety, teksty te powielają problem publikacji o Kliszczakach, gdyż pomimo tego, że artykuły są bardzo mocno zakorzenione w lokalnym materiale empirycznym, to jednak – w kontekście przywoływanych globalnych trendów turystyki premium – mogłyby pokusić się o osadzenie badanego zjawiska w szerszej krytycznej literaturze przedmiotu, jak również w szerszym materiale porównawczym podobnych zjawisk występujących na całym świecie (lub by zawęzić to choćby to wybranych regionów górskich).

Ostatni w tej części i jedyny w cyklu tekst w języku angielskim analizuje od innej strony przedstawianą problematykę skupiając się doświadczeniach zmysłowych: dźwiękach i zapachach. Artykuł *Sensual Krupówki. A Sensory Analysis of the Soundscape and Smellscape of the Most Famous Street in Podhale Region* („Perspektywy Kultury”, t. 47, nr 4 (2024), s. 379-404) ukazuje, w jaki sposób komercjalizacja przestrzeni turystycznej materializuje się w audiosferze i odorantosferze oraz jak różnicuje percepcję miejsca między mieszkańcami (zasadniczo negatywna) a turystami (zasadniczo pozytywna). Artykuł nie używa explicite kategorii „kreacji”, jednak do pewnego stopnia opisuje jej sensoryczny wymiar. Kreacja pojawia się tu raczej jako kreacja przestrzeni doświadczanej zmysłowo (soundscape, smellscape), efekt intencjonalnych praktyk rynkowych (muzyka z głośników, zapachy jedzenia, aranżacja ogródków), ale także rezultat nagromadzenia bodźców, a nie spontanicznej tradycji (znowu brak odwołań do światowej literatury z zakresu soundscape studies czy smellscape studies). Utowarowienie jest zaledwie wspomniane („commercialized space of Krupówki”), materializuje się tym razem jednak nie w obiektach, lecz w doświadczeniu zmysłowym. Również jednak w tej publikacji, będącej jedyną w cyklu okazją do „rozmowy” ze światem czytelników anglojęzycznych Habilitantka nie odwołuje się do żadnej pozycji z bogatej literatury soundscapes i smellscapes studies istniejącej w języku angielskim (wraz z wyspecjalizowanymi periodykami), brakuje jej osadzenia w szerszym literaturowym i koncepcyjnym tle.

Drugi wątek tematyczny w ramach cyklu poświęcony jest metamorfozie widowisk regionalnych. Otwierający go artykuł *Od tradycji do masowego widowiska folklorystycznego. Przeobrażenie obrzędowości na przykładzie konkursu palm wielkanocnych* („Journal of Urban Ethnology” 2018, nr 16, s. 129-142) rekonstruuje proces przeobrażania lokalnej praktyki obrzędowej w sformalizowane, masowe widowisko folklorystyczne, wskazując na kluczową rolę instytucji kultury w projektowaniu tego procesu. Przeprowadzona przez Habilitantkę analiza pokazuje, że kreacja instytucjonalna – rozumiana jako celowe powołanie konkursu, jego profesjonalizacja, wprowadzenie regulaminów, jurorskich kryteriów i kategorii ocen – nie tylko poprzedza, lecz aktywnie inicjuje proces utowarowienia (choć sama Habilitantka do takiego wniosku nie dochodzi). Konkurs zostaje włączony w logikę promocji regionu, staje się „wizytówką” miasta oraz elementem oferty turystycznej, funkcjonując w otoczeniu mediów, sponsorów i wydarzeń handlowych. W tym sensie tekst dostarcza klarownego przykładu sprzężenia procesów kreacji i komodyfikacji, które narastają równolegle i wzajemnie się wzmocniają. Autorka wyraźnie pokazuje, że mamy do czynienia z procesem projektowanym i

zarządzanym, będącym rezultatem konkretnych decyzji dyrektorów muzeum, jurorów oraz lokalnych instytucji, motywowanych względami frekwencyjnymi, medialnymi i wizerunkowymi. Z perspektywy recenzentki zasadniczym mankamentem artykułu jest jednak ograniczony poziom krytycznej refleksji nad konsekwencjami opisywanych procesów. Autorka rekonstruuje mechanizmy instytucjonalne i organizacyjne z dużą precyzją, lecz w niewielkim stopniu problematyzuje ich kulturowe i społeczne skutki. Utowarowienie pozostaje w tekście przede wszystkim opisywanym faktem i strategią rozwoju wydarzenia, a nie przedmiotem pogłębionej oceny analitycznej. Brakuje wyraźnego pytania o granice dopuszczalnej ingerencji instytucjonalnej, o możliwe napięcia między uczestnikami konkursu, a także o długofalowy wpływ takiej formuły na znaczenia i funkcje samego obrzędu. W rezultacie artykuł, mimo dobrej kontroli materiału empirycznego, pozostaje interpretacyjnie zachowawczy. Jego wartość polega przede wszystkim na uporządkowaniu i opisanu procesu transformacji obrzędowości w widowisko, natomiast potencjał krytyczny – zwłaszcza w zakresie refleksji nad relacją władzy, rynku i dziedzictwa – nie zostaje wykorzystany.

W drugiej publikacji, z 2019 roku, *Metamorfozy Karpackiego Festiwalu Dziecięcych Zespołów Regionalnych w Rabce-Zdrój, (Festiwale, konkursy, przeglądy a ochrona niematerialnego dziedzictwa kulturowego*, red. A.W. Brzezińska, K. Smyk, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, Narodowy Instytut Dziedzictwa Lublin–Wrocław–Warszawa, s. 245-267), analizowany jest Karpacki Festiwal Dziecięcych Zespołów Regionalnych w Rabce-Zdroju. Stanowi on studium instytucjonalnych mechanizmów kreowania folkloru dziecięcego w długiej perspektywie czasowej. Habilitantka rekonstruuje proces stopniowego przechodzenia od względnie spontanicznych form prezentacji do świadomie projektowanego i normatywizowanego modelu folkloryzmu, w którym kluczową rolę odgrywają eksperci, regulaminy oraz Komisja Artystyczna. Procesy świadomego kształtowania repertuarów, estetyki scenicznej i narracji o „autentycznym folklorze dziecięcym” współwystępują z postępującą instytucjonalizacją Festiwalu, jego profesjonalizacją organizacyjną oraz włączeniem w obiegi promocji regionalnej i turystycznej. Utowarowienie dziedzictwa nie jest jednak analizowane jako autonomiczny problem badawczy, lecz raczej jako pośredni efekt długotrwałej organizacji i medializacji wydarzenia. Z analizy dokumentów i wypowiedzi aktorów instytucjonalnych wynika, iż zakres komercjalizacji był przedmiotem negocjacji i świadomych decyzji, w tym działań zmierzających do jego ograniczania (rezygnacja z rywalizacji konkursowej, akcentowanie funkcji edukacyjnej, eliminowanie nadmiernej teatralizacji). Jednocześnie

refleksja nad strukturalnymi uwarunkowaniami rynkowymi pozostaje w tekście słabo zaznaczona. Ważną kategorią analityczną pozostaje „autentyczność”, rekonstruowana jest ona jednak przede wszystkim jako pojęcie normatywne funkcjonujące w dyskursie Komisji Artystycznej. Habilitantka szczegółowo pokazuje, jak kategoria ta była redefiniowana i operacjonalizowana w praktyce oceny zespołów. Brakuje jednak pogłębionej, krytycznej refleksji nad jej statusem teoretycznym oraz nad relacją między postulowaną spontanicznością a nieuniknioną reżyserią widowiska. Wyraźne zakorzenienie Habilitantki w badanym środowisku umożliwiło dostęp do unikatowych źródeł archiwalnych i relacji uczestników, co stanowi niewątpliwy atut pracy. Jednocześnie własne usytuowanie badawcze nie zostało w pełni przepracowane metodologicznie, co ogranicza krytyczny dystans wobec opisywanych procesów, a wręcz skutkuje zasadniczo afirmatywnym podejściem. Analiza prowadzona jest głównie na poziomie lokalnym i regionalnym, z odniesieniami do kontekstu krajowego i – w mniejszym stopniu – międzynarodowego. Skale te nie są jednak przedmiotem systematycznej refleksji porównawczej, co zawęża możliwość szerszej generalizacji wniosków. Z punktu widzenia wkładu naukowego omawiany tekst nie wnosi żadnego (nowego) ujęcia teoretycznego, jego wartością jest jednak opisanie obszaru folkloru dziecięcego, rzadziej analizowanego w literaturze przedmiotu. Wnioski płynące z analizy mają potencjał transferowalny poza kontekst Podhala, zwłaszcza w odniesieniu do badań nad festiwalizacją dziedzictwa niematerialnego. Potencjał ten mógłby jednak zostać wyraźniej wydobyty poprzez szersze odniesienia porównawcze i mocniejsze osadzenie teoretyczne.

W trzeciej publikacji w tej części cyklu „*Sabałowa Noc*” – *góralskie święto „po zbójniku”* („*Łódzkie Studia Etnograficzne*” 2022, t. LXI, s. 159-180), Habilitantka opisuje „Sabałową Noc” – kulminacyjny moment Ogólnopolskiego Festiwalu Folkloru „Sabałowe Bajania” w Bukowinie Tatrzańskiej – z uwzględnieniem historii, rytuałów pasowania na Zbójników i Wierchowe Orlice, symboliki atrybutów zbójnickich oraz roli Hetmana. Autorka prezentuje szczegółowy opis przebiegu uroczystości, od prób i występów kandydatów po rytualne pasowanie i publiczne świętowanie, podkreślając znaczenie lokalnej tradycji i tożsamości kulturowej. Tekst wskazuje także na historyczne i literackie korzenie zbójnictwa, zwracając uwagę na proces mitologizacji i adaptacji tradycji dla potrzeb turystyki. Autorka korzysta ze źródeł archiwalnych, wywiadów i obserwacji uczestniczącej, pokazując powiązania między lokalnym dziedzictwem a współczesnym festiwalem. Jednakże również ten tekst w dużej mierze skupia się na szczegółowym, niemal kronikarskim opisie wydarzenia, jego uczestników i symboliki. Krytyczne pytania dotyczące utowarowienia, kreacji tradycji czy

autentyczności pozostają w dużej mierze niedostrzeżone. Choć autorka odwołuje się do Hobsbawma i wymyślonej tradycji, nie analizuje głębiej napięć między kreatywnym odtwarzaniem lokalnej tradycji a jej funkcją turystyczno-komercyjną. Autentyczność pojawia się w opisach zachowań uczestników i symboli, ale nie jest poddawana refleksji krytycznej ani problematyzowana w kontekście „nowej tradycji” czy marketingu kulturowego. Autorka jest zakorzeniona lokalnie, jednak brakuje wskazania, jak otrzymanie przez nią tytułu Wierchowej Orlicy w roku 2021 (artykuł jest z 2022 pozwala zatem założyć, że opis wydarzenia bazuje na świeżym, osobistym wspomnieniu Habilitantki) wpłynęło bądź wpływa na jej pozycję jako badaczki tego zjawiska. Tekst jedynie pogłębia także znane interpretacje „zbójnictwa” i wymyślonej tradycji niż wprowadza jakieś nowe ujęcia analityczne bądź kategorie. Artykuł stanowi z pewnością wartościowe źródło dokumentacyjne i etnograficzne, bogate w szczegóły historyczne i opisowe. Jednak krytyczna analiza teoretyczna i interpretacja społeczno-kulturowa pozostają ograniczone.

Zgłaszany jako osiągnięcie cykl publikacji zamyka część trzecia, w której zgrupowanych zostało pięć publikacji, powiązanych podtytułem cyklu: „Komercjalizacja i utowarowienie tradycji Podhala”. Pierwsza z publikacji tej części to *Góralczyzna na sprzedaż. Komercjalizacja tradycji widoczna w krajobrazie Podhala* („Małopolska. Regiony – Regionalizmy – Małe ojczyzny” 2018, nr 20, s. 227-246). Artykuł prezentuje wyniki projektu badawczego realizowanego w latach 2013–2016 w ramach zajęć „Atrakcje turystyczne regionu” na Podhalu. Badania polegały na fotograficznej inwentaryzacji reklam wielkopowierzchniowych i pamiątek sprzedawanych turystom oraz analizie, w jaki sposób góralczyzna funkcjonuje jako produkt turystyczny. Autorka dokumentuje bogactwo form komercjalizacji: od billboardów, szyldów, reklam produktów spożywczych i usług hotelarskich, przez figurki górali, po neogóralskie dekoracje lokali gastronomicznych i pseudogwarę. W tekście szczegółowo opisano stereotypizację górali, rolę postaci zbójnika oraz symboli graficznych (parzenica, rozeta, leluja) w marketingu kultury, wskazując jednocześnie na zjawisko „dogóralczania” i pseudogwary jako mechanizmów zwiększających atrakcyjność turystyczną regionu. Tekst jest w dużej mierze katalogiem opisów i przykładów reklam i pamiątek, a refleksja ogranicza się do sporadycznych komentarzy typu „skondensowana góralczyzna balansująca na granicy kiczu”. Pytania dotyczące napięcia między kreacją a utowarowieniem pozostają w większości bez odpowiedzi analitycznej. Artykuł wskazuje współwystępowanie kreacji i komercjalizacji, ale nie problematyzuje mechanizmów ich współlistnienia. Kategoria autentyczności pojawia się głównie w opisie oczekiwań turystów i w

kontekście pseudogwary. Autorka dokumentuje swoje doświadczenia terenowe i obserwacje, jednak brak jest refleksji nad własnym zakorzeniem w regionie i możliwym wpływem na interpretację zjawisk. Brakuje także szerszej refleksji nad procesami globalizacji i ich wpływem na „dogóralszczanie”. W tekście tym natknęłam się także na błędy stylistyczne i ortograficzne: na s. 236 tekstu jest „zdażenie” zamiast „zdarzenie”, komiczny efekt wywołuje także opisanie sylwetki górala z reklamy poprzez użycie sformułowania, że ma „inteligentny wyraz twarzy”.

Druga publikacja w tym samym periodyku opublikowana rok później to *Współczesne aranżacje obiektów komercyjnych i turystycznych na Podhalu* („Małopolska: Regiony – Regionalizmy – Małe ojczyzny” 2019, nr 21, s. 193-212). Artykuł poświęcony jest współczesnym aranżacjom obiektów komercyjnych i turystycznych na Podhalu, ujmowanym jako element szerszych procesów kulturowych związanych z kreowaniem „góralkości” w przestrzeni publicznej. Autorka osadza swoje rozważania w debacie dotyczącej architektury i estetyki regionu, a materiał empiryczny opiera na inwentaryzacji wizualnej wybranych obiektów oraz analizie internetowych dyskusji i komentarzy. Tekst – podobnie jak poprzednie – cechuje bogactwo przykładów, jednak jego analityczny potencjał pozostaje niewykorzystany: w pierwszej kolejności zwraca uwagę sposób konceptualizacji relacji między „kreacją” a „utowarowieniem” kultury regionalnej. Autorka pokazuje, że oba procesy współwystępują i przenikają się w praktykach aranżacyjnych, jednak brakuje przedyskutowania tego, czy kreowanie „góralkości” stanowi formę twórczego przetwarzania tradycji, czy przede wszystkim jej rynkowej instrumentalizacji. Z tym wiąże się sposób ujmowania samego utowarowienia. W analizowanym tekście jawi się ono raczej jako proces zastany, niemal naturalny element współczesnej gospodarki turystycznej Podhala, niż jako przedmiot krytycznej refleksji nad wyborami społecznymi, instytucjonalnymi i politycznymi. Autorka rekonstruuje mechanizmy komercjalizacji bardzo szczegółowo, ale rzadko pyta o sprawczość poszczególnych aktorów, konflikty interesów czy alternatywne scenariusze rozwoju. Podobnie kategoria „autentyczności” – choć często przywoływana – funkcjonuje głównie jako element dyskursu aktorów społecznych (projektantów, inwestorów, internautów), a nie jako pojęcie poddane systematycznej dekonstrukcji. Autorka trafnie pokazuje, że „autentyzm” jest wytwarzany poprzez cytaty, emblematy i estetyczne skróty, jednak nie podejmuje pogłębionej refleksji nad normatywnym ciężarem tego pojęcia ani nad jego funkcją w legitymizowaniu określonych praktyk ekonomicznych. Istotnym, lecz niedostatecznie problematyzowanym wątkiem jest również usytuowanie badawcze Autorki. Wyraźne zakorzenie w regionie oraz wykorzystanie studentów jako współbadaczy stanowi ciekawy

potencjał metodologiczny, jednak refleksja nad możliwymi konsekwencjami tej bliskości (naturalizacja ocen, lokalne oczywistości, reprodukcja dominujących narracji) pozostaje szczątkowa. Autorefleksja metodologiczna ogranicza się głównie do opisu procedury badawczej. W tekście pojawia się wprawdzie rozróżnienie skali zjawisk (lokalne praktyki aranżacyjne, regionalna marka Podhala, ogólnopolskie i globalne obiegi estetyk), jednak skale te nie zostają ze sobą analitycznie powiązane. Brakuje wyraźnego pokazania, w jaki sposób globalne trendy („turystyka doświadczeń”, kultura wizualna mediów społecznościowych) współkształtują lokalne formy „neomodernistycznej góralszczyzny”.

Pod względem teoretycznym tekst Habilitantki wpisuje się w dobrze rozpoznane nurty badań nad folkloryzmem, „etniczycją” przestrzeni i turystyczną konsumpcją kultury. Tekst raczej ilustruje znane już interpretacje, niż proponuje nowe ujęcie teoretyczne. Bogaty materiał empiryczny mógłby jednak stanowić doskonałą podstawę do wyraźnych odniesień porównawczych, które pozwoliłyby osadzić analizowane zjawiska w szerszym kontekście badań nad regionalizmem i komercjalizacją dziedzictwa.

Trzeci tekst, z 2023 roku, zatytułowany *Ludowość w pamiątkarstwie na przykładzie Podhala*, (*Ludowość w literaturze, sztuce i muzyce*, red. D. Gocół, J. Szadura, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 151-170) poświęcony jest problematyce ludowości w pamiątkarstwie Podhala, ujmowanej zarówno w perspektywie historycznej (od połowy XIX wieku), jak i współczesnej. Autorka deklaruje osadzenie pojęcia „ludowości” w istniejącej literaturze przedmiotu, przyjmując je jako kategorię opisującą rzeczywistość, a nie pojęcie normatywne. Ludowość rozumiana jest przez Habilitantkę jako adaptacja dawnych wzorów, twórcze przetwarzanie estetyki ludowej oraz stosowanie tradycyjnych rozwiązań technicznych w projektowaniu współczesnych pamiątek. W żadnym aspekcie nie jest ona poddawana problematyzacji jako kategoria wymyślona przez miejskie elity – i na ich użytek (choć częściowo zwraca na to uwagę przywoływany przez Habilitantkę Piotr Korduba – nie zaś, jak pisze błędnie Habilitantka: Kodruba). W dalszej części tekstu autorka rekonstruuje sinusoidalny charakter zainteresowania kulturą ludową w Polsce, wskazując kolejne fale jej intensyfikacji – od Młodej Polski, przez działalność instytucjonalną okresu międzywojennego i PRL, po współczesny etnodizajn.

Niewątpliwą zaletą artykułu jest uporządkowana narracja historyczna, pozwalająca umiejscowić współczesne pamiątkarstwo podhalańskie w długim trwaniu procesów kulturowych. Autorka przedstawia (choć niestety dość powierzchownie) istniejące definicje i tropy interpretacyjne, wskazując na trwałość ludowości jako źródła inspiracji w sztuce użytkowej i dizajnie. Z perspektywy recenzentki zwraca jednak uwagę na dominację ujęcia

deskryptywno-syntetycznego nad analizą krytyczną. „Ludowość” funkcjonuje w tekście przede wszystkim jako kategoria porządkująca i afirmowana, rzadko zaś jako pojęcie problematyzowane. Autorka nie podejmuje pogłębionej refleksji nad napięciami między inspiracją a instrumentalizacją tradycji ani nad relacją ludowości z procesami utowarowienia kultury i masowej turystyki, mimo że kontekst pamiątkarstwa wyraźnie takie pytania implikuje.

Kolejny z tego samego roku artykuł to *Oscypek na nowo. Między tradycją a turystycznym biznesem*, („Perspektywy Kultury”, t. 42, nr 3, s. 487-516). Tekst ten imponuje rozmachem materiału empirycznego oraz drobiazgowością opisu przeobrażeń oscypka – od produktu pasterskiego, przez regionalny wyróżnik kulinarny, po wielowymiarowy znak kulturowy funkcjonujący w gastronomii, turystyce, dizajnie, pamiątkarstwie i marketingu miejsca. Tekst stanowi bez wątpienia bogate kompendium wiedzy o „życiu społecznym” jednego produktu regionalnego. W odniesieniu do relacji między „kreacją” a „utowarowieniem” należy zauważyć, że choć oba procesy są w tekście stale obecne, nie zostają one jasno rozróżnione ani problematyzowane pojęciowo. Kreacja przejawia się przede wszystkim jako twórcze przetwarzanie oscypka w nowych kontekstach (kulinarnych, estetycznych, eventowych), natomiast utowarowienie jawi się jako naturalny efekt jego atrakcyjności rynkowej. Autorka nie stawia jednak wyraźnego pytania o napięcia między tymi procesami. W rezultacie „kreacja” funkcjonuje raczej jako neutralne, a nawet pozytywnie wartościowane rozszerzanie pola znaczeń, zaś „utowarowienie” – jako fakt zastany, rzadko poddawany krytycznej refleksji. Z tym wiąże się sposób traktowania samego utowarowienia. W artykule jest ono przedstawione głównie jako rezultat rosnącego popytu turystycznego oraz przedsiębiorczości lokalnych aktorów (restauratorów, producentów, projektantów, instytucji kultury). Choć materiał empiryczny dostarcza licznych przykładów sprawczości konkretnych podmiotów, Autorka nie formułuje wprost wniosku, czy utowarowienie stanowi świadomy wybór strategii rozwojowej, czy też proces nieuchronny w warunkach gospodarki turystycznej. Brakuje refleksji nad asymetrami władzy, ekonomicznymi kosztami ochrony certyfikowanej „autentyczności” oraz nad tym, kto realnie zyskuje, a kto traci na opisanych procesach. Kategoria „autentyczności”, mimo że pojawia się w tekście wielokrotnie (szczególnie w kontekście certyfikacji, „prawdziwego” oscypka i krytyki muzealizacji), nie zostaje wprowadzona jako narzędzie analityczne. Habilitantka opisuje utratę „aury tajemniczości” (sformułowanie samo w sobie wpisuje się w zabiegi egzotyzyzacji) i kontekstowe oderwanie praktyk pasterskich w Muzeum Oscypka, jednak nie odnosi tych obserwacji do szerszych debat teoretycznych nad autentycznością inscenizowaną, performatywną czy negocjowaną. Choć

artykuł obejmuje zjawiska zachodzące na różnych poziomach – od lokalnych bacówek, przez regionalne szlaki i festiwale, po międzynarodowe rynki turystyczne i globalnych odbiorców luksusowych produktów – brak jest wyraźnej refleksji nad skalami analizy. Przejścia między poziomem lokalnym, regionalnym i globalnym mają charakter opisowy, nie prowadzą natomiast do konceptualnego uchwycenia mechanizmów transferu znaczeń ani do porównań z innymi regionami czy innymi produktami dziedzictwa kulinarnego. W konsekwencji wnioski artykułu mają ograniczony potencjał transferowalny. Choć oscypek może być traktowany jako studium przypadku, Autorka nie podejmuje próby jego uogólnienia ani wpisania w szersze ramy badań nad dziedzictwem kulinarnym, komodyfikacją kultury czy brandingiem regionalnym. Najważniejszym z perspektywy oceny dorobku habilitacyjnego jest fakt, że artykuł nie proponuje nowego ujęcia teoretycznego ani metodologicznego. Jego wartość polega przede wszystkim na bogactwie materiału empirycznego i umiejętności udokumentowania współczesnych form funkcjonowania jednego elementu dziedzictwa.

Podsumowując, analizowany tekst należy ocenić jako solidne studium empiryczne o wysokiej wartości poznawczej, jednak mocno ograniczonej sile analitycznej i teoretycznej. W kontekście całego cyklu publikacji ujawnia on konsekwentny styl badawczy Habilitantki, oparty na szczegółowym opisie i dokumentacji, lecz zarazem wskazuje na niedostateczne wykorzystanie potencjału krytycznego oraz słabe opanowanie teoretyczne zgromadzonego materiału.

Publikacja zamykająca tę część oraz cały zgłaszany do oceny cykl to *Turyści halal w Zakopanem w opinii pracowników HoReCa* („Rocznik Filozoficzny Ignatianum”, nr 30(3), s. 395-420). Artykuł przedstawia zjawisko wzrostu „turystyki halal” w Zakopanem, w oparciu o badania jakościowe oraz analizę materiałów prasowych. Tekst dostarcza cennych danych dotyczących praktyk branży HoReCa, percepcji pracowników sektora usługowego oraz adaptacyjnych strategii rynku turystycznego Podhala wobec nowej grupy odbiorców. Potencjał analityczny i teoretyczny materiału empirycznego nie został ponownie w pełni wykorzystany: po pierwsze, kategorie „kreowania” i „utowarowienia”, choć istotne dla opisu procesów adaptacyjnych (modyfikacja oferty, dostosowanie menu, zmiany w standardach obsługi), nie zostają jasno zdefiniowane ani analitycznie rozróżnione. Kolejna odsłona utowarowienia kultury Podhala jawi się raczej jako naturalna reakcja rynku na popyt niż jako proces problematyzowany teoretycznie. Autorka nie rozstrzyga, czy ma ono charakter nieuchronny, strukturalny, czy też wynika z decyzji konkretnych aktorów, co osłabia krytyczny wymiar analizy. Po drugie, kategoria „autentyczności” – kluczowa zarówno dla badań nad turystyką kulturową, jak i dla debat nad dziedzictwem – ponownie pojawia się jedynie pośrednio (np. w

narracjach o „naturalności”, „egzotyce” czy „swojskości” Podhala), lecz nie zostaje poddana refleksji. Autorka nie analizuje napięć między autentycznością a komercjalizacją ani nie odnosi się do klasycznych ujęć teoretycznych tego pojęcia. Brakuje autorefleksji metodologicznej dotyczącej wpływu lokalnej perspektywy na dobór problemów badawczych, interpretację wypowiedzi respondentów, razi mocno obecna w tekście reprodukcja stereotypowych ujęć „inności kulturowej”, m.in. przez pozostawienie bez komentarza negatywnych ocen turystów z krajów arabskich formułowanych przez pracowników branży turystycznej czy stosowanie egzotyzujących sformułowań typu „pachnidła arabskie”. Po czwarte, analiza prowadzona jest niemal wyłącznie w skali lokalnej. Chociaż Autorka przywołuje dane globalne oraz kontekst europejski, nie zostają one wykorzystane analitycznie co skutkuje osadzeniem wniosków głównie w specyfice Zakopanego, bez próby konceptualnego uogólnienia. Wreszcie, choć artykuł niewątpliwie pogłębia empiryczną wiedzę o nowym i słabo dotąd badanym zjawisku w Polsce, nie proponuje nowego ujęcia teoretycznego ani metodologicznego. Wnioski mają ograniczony potencjał transferowalny poza kontekst Podhala i nie zostają wyraźnie osadzone w szerszych debatach antropologii turystyki, (krytycznych) studiów nad dziedzictwem czy ekonomii kultury.

Podsumowując jakość zgłoszonego do oceny dorobku muszę ocenić ostatecznie, czy stanowi on znaczny wkład w rozwój dyscypliny oraz czy cykl jest tematycznie powiązany i obejmuje artykuły opublikowane w czasopismach naukowych lub recenzowanych materiałach konferencyjnych.

Jeśli chodzi o kryterium „znacznego wkładu do rozwoju dyscypliny” to na tym etapie recenzowany cykl nie mieści się w mojej ocenie w standardach stosowanych w pozytywnie zakończonych postępowaniach habilitacyjnych w naukach humanistycznych i społecznych. Analizując przedstawione w tym cyklu do oceny publikacje zauważalna jest ich uboga warstwa teoretyczna oraz bibliograficzna kontrastująca z zebrany przez Habilitantkę bogatym materiałem empirycznym. Brakuje odwołań do wyników najnowszych badań nad zjawiskami kreowania tożsamości, komercjalizacji, utowarowienia, przedstawianych w czołowych periodykach poświęconych dziedzictwu kulturowemu, np. z zakresu (critical) cultural heritage studies (przede wszystkim *International Journal of Heritage Studies*), cultural tourism (m.in. *International Journal of Hospitality Management*, *Journal of Heritage Tourism*) czy visitor studies (*Visitor Studies*). Przekłada się to na brak świadomie używanego aparatu teoretycznego, zamiast tego teksty w zdecydowanej mierze mają charakter deskryptywny. Jest to poważny

mankament w kontekście oceny, czy przedstawione osiągnięcie stanowi znaczny wkład do dyscypliny, gdyż rozwój dyscypliny powinien opierać na mocnym osadzeniu nie tylko w krajowej, ale i światowej literaturze przedmiotu – tylko dzięki doskonałej jej znajomości możliwe jest bowiem „dodanie” do niej czegoś nowego, identyfikacja i „wypełnienie” luki badawczej. W kontekście tym zauważam brak odwołań także do klasycznej i kluczowej z dzisiejszej perspektywy literatury przedmiotu poświęconej dziedzictwu kulturowemu takich autorów i autorek jak m.in. Laurajane Smith (i fundamentalnej kategorii przez nią wprowadzonej „usankcjonowanego dyskursu dziedzictwa”, *Uses of Heritage* 2006), czy Rodney Harrison (*Heritage. Critical Approaches* 2013). Ich dorobek jest dostępny w przetłumaczonych fragmentach w antologii „Krytyczne studia nad dziedzictwem. Pojęcia, metody, teorie, perspektywy” pod redakcją Moniki Stobieckiej (Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego 2023; 3 publikacje Habilitantki z cyklu ukazały się już po 2023 roku). Jeszcze bardziej zadziwiający jest brak odwołań do ważnych, i z uwagi na datę wydania dobrze znanych już w obiegu naukowym publikacji problematyzujących kwestie wytwarzania, kreowania kategorii „ludowości” i świadomej samofolkloryzacji – szczególnie istotnych w kontekście analizowanych zjawisk na Podhalu. Kwestie te poruszane są w bardzo ważnych, a nie przywoływanych publikacjach Ewy Klekot: „Samofolkloryzacja. Współczesna sztuka ludowa z perspektywy krytyki postkolonialnej” („Kultura Współczesna” 2014, wszystkie publikacje z cyklu ukazały się między 2018-2024 rokiem) i w monografii „Kłopoty ze sztuką ludową” (fundacja terytoria książki 2021; 8 publikacji na 12 ocenianych w ramach cyklu ukazało się po 2021 roku). Widoczne jest to chociażby w publikacji „Ludowość w pamiątkarstwie...” z 2023 roku, gdzie Habilitantka pisze o eksplozji zainteresowania ludowością w okresie PRL-u, co właśnie szczegółowo analizuje i krytycznie przedstawia Ewa Klekot (brak jednak odwołań do tej książki), Habilitantka nawet używa kategorii „uludowienia” w swoim tekście, ale nie wyjaśnia na czym ten proces polega, ani kto nim steruje. Brak znajomości tych (i wielu innych) pozycji i nazwisk autorów oraz kluczowych terminów, chociażby z szeroko rozumianej (i narzucającej się w kontekście zgłoszonego tematu cyklu publikacji) perspektywy postkolonialnej bądź dekolonialnej, studiów krytycznych, w tym krytycznych studiów nad dziedzictwem, nie pozwala uznać przedstawionego cyklu za „znaczny wkład do rozwoju dyscypliny”, gdyż Habilitantka nie prowadzi na tym etapie swojego rozwoju zawodowego dialogu naukowego z istotnymi tekstami, kluczowymi koncepcjami i ważnymi autorami dla swojej własnej dyscypliny i obszaru badawczego, nie polemizuje z nimi, nie przedstawia alternatywy dla ich poglądów czy ujęć, nie „dokłada” od siebie nic nowego teoretycznie czy metodologicznie. Chciałabym podkreślić, że mimo wskazania przeze mnie w wybranych

perspektyw teoretycznych moja negatywna ocena nie wynika z faktu nieprzyjęcia przez Habilitantkę tych konkretnych paradygmatów teoretycznych, lecz z nieobecności jakiegokolwiek konsekwentnie rozwijanego aparatu analitycznego, pozwalającego na dialog z aktualnym stanem badań.

Biorąc pod uwagę drugie kryterium w tym punkcie, a zatem powiązanie tematyczne cyklu oraz miejsce publikacji oceniam, że cykl jest tematycznie powiązany: dotyczy on jednego regionu i jego bogatej kultury oraz przejawów jej komercjalizacji i procesów jej kreacji. Analizując spełnienie wymogu określonego w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy, należy zauważyć, że część publikacji wchodzących w skład cyklu ukazała się w czasopiśmie naukowych (7), natomiast pozostałe zostały opublikowane jako rozdziały w monografiach zbiorowych (5). W przedstawionej dokumentacji nie wykazano jednoznacznie, iż wszystkie te publikacje spełniają kryterium recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych w rozumieniu ustawy. Okoliczność ta, niezależnie od merytorycznej wartości poszczególnych tekstów, stanowi dodatkową przesłankę utrudniającą pozytywną ocenę zgłoszonego osiągnięcia jako całości.

2. Ocena aktywności naukowej Habilitantki (poza głównym osiągnięciem)

Habilitantka od 2013 roku jest zatrudniona w uczelni wyższej w Nowym Targu, której obecna nazwa to Akademia Nauk Stosowanych w Nowym Targu, gdzie realizuje swoje pensum dydaktyczne.

Zgodnie z przedstawionymi dokumentami oraz autoreferatem, przed uzyskaniem stopnia doktora Habilitantka opublikowała dwie monografie autorskie, oparte na wieloletnich badaniach archiwalnych i terenowych. Pierwszą z nich była praca *Muzeum im. Władysława Orkana w Rabce – monografia* (2010), stanowiąca całościowe opracowanie dziejów i działalności tej instytucji muzealnej. Drugą publikacją książkową był współautorski leksykon *Czary góralskie. Magia Podtatrza i Beskidów Zachodnich* (2014; II wyd. 2024), przygotowany wspólnie z dr Urszulą Janicką-Krzywdą. Książka obejmuje 237 obszernych haseł oraz wprowadzenie teoretyczne, a jej wysoki nakład (ponad 10 tys. egzemplarzy) i wznowienie świadczą o znaczącym oddziaływaniu także poza środowiskiem akademickim, co w kontekście trwającego kryzysu dotyczącego społecznego postrzegania roli nauki ma moim zdaniem szczególne znaczenie.

W tym okresie Habilitantka była wykonawczynią trzech projektów badawczych, w tym dwóch poświęconych dziedzictwu kulturowemu Górali Zagórzańskich i Pienińskich, których efektem były dwie monografie: *Kultura ludowa Górali Zagórzańskich* (2013) oraz *Kultura ludowa Górali Pienińskich* (2013). Uczestniczyła również w międzynarodowym projekcie *Szlak Kultury Wołoskiej w Karpatach* (Interreg V-A Polska–Słowacja), którego rezultatem – obok materialnego wytyczenia szlaku – był opracowany przez nią raport badawczy.

Równolegle Habilitantka pełniła funkcję kierowniczkę trzech projektów badawczych dotyczących dziedzictwa kulturowego Górali Kliszczackich, Sądeckich i Żywieckich. Projekty te realizowane były z udziałem zespołów liczących kilkadziesiąt badaczy i zaowocowały trzema wieloautorskimi monografiami pod jej redakcją naukową: *Kultura ludowa Górali Kliszczackich* (2015), *Kultura ludowa Górali Sądeckich* (2016), *Kultura ludowa Górali Żywieckich* (2018). Publikacje te prezentują kompleksowy obraz kultury ludowej poszczególnych regionów w ujęciu historycznym, z uwzględnieniem procesów współczesnych przemian.

Po uzyskaniu stopnia doktora w marcu 2018 roku Habilitantka znacząco rozszerzyła skalę i zakres swojej aktywności badawczej. Była kierowniczką dwóch projektów grantowych. Pierwszy z nich, finansowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (*Sebastian Flizak – ludoznawca i etnograf na tle swojej epoki*, 2018–2019), umożliwił publikację monografii opartej na rozprawie doktorskiej. Książka *Sebastian Flizak. Ludoznawca i etnograf na tle swojej epoki* (2019) została przygotowana na podstawie materiałów zgromadzonych w 24 archiwach i muzeach w Polsce oraz za granicą i stanowi pierwsze naukowe opracowanie biografii tej postaci. Publikacja miała również wymierne oddziaływanie społeczne – m.in. upamiętnienie bohatera monografii w przestrzeni publicznej.

Drugi projekt, *Etnoznawcy. Budowa portalu wiedzy oraz promocja i upowszechnienie dorobku polskiej etnografii* (2022–2024), finansowany przez Ministerstwo Edukacji i Nauki, obejmował szerokie spektrum działań: opracowanie i wydanie 7. tomu słownika *Etnografowie i ludoznawcy polscy* (2023), zawierającego 60 biogramów, stworzenie portalu *Etnoznawcy.pl* (ponad 250 biogramów), organizację ogólnopolskiej konferencji *Biografistyka w antropologii kulturowej* (Łódź 2024) oraz działania popularyzujące wyniki badań.

Habilitantka uczestniczy obecnie w pięciu projektach badawczych będących w toku realizacji, z czego w dwóch pełni funkcję kierowniczkę. W ramach NPRH współpracuje przy projekcie

Słownik terminologiczny polskich strojów ludowych (2020–2025), odpowiadając za opracowanie terminologii stroju Górali Kliszczackich. Jest także wykonawczynią w projekcie *Leksykon folkloru polskiego* (2022–2027), w ramach którego opracowuje 14 obszernych haseł (dotychczas 9). Od 2022 roku zaangażowana jest w długofalowy ogólnopolski projekt *Etnomozaika. Współczesne dziedzictwo kulturowe wsi* (2022–2032), w którym uczestniczy zarówno jako członkini zespołu koncepcyjnego, jak i koordynatorka badań w województwie małopolskim. W 2024 roku objęła kierownictwo projektu NPRH *Edycja krytyczna pamiętnika Sebastiana Flizaka. Spod Gorców w świat i z powrotem*, obejmującego naukowe opracowanie 825 stron maszynopisów i rękopisów. Odpowiada za całość prac koncepcyjnych, kwerendy, aparaturę naukową i redakcję publikacji planowanej na 2027 rok. Równolegle kieruje projektem diagnostycznym *Rozwinąć skrzydła!* (2024–2026), dotyczącym potrzeb depozytariuszy i interesariuszy dziedzictwa kulturowego w Małopolsce.

Po 2018 roku Habilitantka opublikowała dwie monografie (autorską i współautorską), a jej łączny dorobek obejmuje m.in.: 26 artykułów w czasopismach naukowych, 53 rozdziały w monografiach, 17 haseł biograficznych, 9 haseł leksykonowych, 14 wstępów i wprowadzeń, 97 tekstów popularyzatorskich.

Była redaktorką naukową 11 recenzowanych monografii, w tym kluczowej dla polskiej etnologii regionu serii *Kultura ludowa górali*, którą współtworzy od 2014 roku. Seria obejmuje tomy poświęcone kolejnym grupom góralskim (2014–2025) i przeszła proces profesjonalizacji – od wydawnictwa popularnonaukowego do punktowanej serii naukowej, realizowanej z udziałem ponad 80 badaczy.

Habilitantka współredagowała trzy słowniki biograficzne, była kierowniczką projektu portalu *Etnoznawcy.pl*, a także pełniła i pełni funkcje redaktorki naczelnej lub członkini zespołów redakcyjnych ośmiu serii i czasopism naukowych, w tym *Archiwum Etnograficzne PTL* i *Zeszyty Rabczańskie*. Habilitantka uczestniczyła łącznie w 58 konferencjach naukowych, wygłaszając 52 referaty i prezentując 2 postery, w tym referaty zaproszone. Była organizatorką lub współorganizatorką 16 konferencji, w tym cyklicznych konferencji w Zawoi oraz ogólnopolskiej konferencji karpackiej (2021).

Od 2014 roku jest członkinią Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, od 2019 roku – członkinią Zarządu Głównego PTL. Pełniła i pełni liczne funkcje organizacyjne, redakcyjne i

programowe, w tym w Radzie Programowej Instytutu Niematerialnego Dziedzictwa Ludów Karpackich. W 2024 roku została członkinią The International Organization of Folk Art (IOV).

Istotnym elementem dorobku Habilitantki jest trwała współpraca z instytucjami kultury, samorządami, parkami narodowymi oraz organizacjami pozarządowymi, a także aktywność międzynarodowa (Czechy, Włochy, Węgry, Niemcy). Jej badania mają wymierne przełożenie na ochronę i promocję dziedzictwa kulturowego, edukację regionalną oraz turystykę kulturową.

Działalność naukowa i popularyzatorska Habilitantki była wielokrotnie nagradzana, m.in.: Odznaką „Zasłużony dla Kultury Polskiej” (2016), Nagrodą im. ks. prof. B. Kumora (2021, 2024 – zespołowa), Nagrodą im. prof. R. Reinfussa (2022), Brązowym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” (2025).

Habilitantka prowadzi swoją aktywność przede wszystkim lokalnie, w regionie z którego sama pochodzi. Należy przy tym odnotować plany Habilitantki zwiększenia swojej aktywności na polu międzynarodowym, zwłaszcza w kontekście zaangażowania w działalność międzynarodowych stowarzyszeń naukowych. Obok planowanego zaangażowania w The International Organization of Folk Art sugerowałabym także zaangażowanie w towarzystwa naukowe zajmujące się dziedzictwem kulturowym, np. Association of Critical Heritage Studies jako ważnej naukowej organizacji badaczy dziedzictwa pozwalającej rozwijać aparat krytyczny nie tylko w pracy naukowej ale także w pracy z dziedzictwem „w terenie”, co jest istotne zwłaszcza przy sprecyzowanych zainteresowaniach badawczych i aktywności Habilitantki w obszarze dziedzictwa kulturowego Podhala. Za w pełni wystarczającą, a wręcz imponującą zakresem, wszechstronnością i zaangażowaniem uznaję pozapublikacyjną aktywność dr Katarzyny Ceklarz. Z żalem muszę jednak stwierdzić, że istotne mankamenty o charakterze jakościowym nie pozwalają mi uznać zgłaszanego osiągnięcia jako wystarczającego do nadania stopnia doktora habilitowanego.

Konkluzje

- 1) Stwierdzam, że oceniany dorobek mieści się w dyscyplinie etnologia i antropologia kulturowa.
- 2) Biorąc pod uwagę powyższe ustalenia, stwierdzam, że choć dorobek naukowy dr Ceklarz jest obszerny, spójny tematycznie i istotny z punktu widzenia dokumentowania kultury regionu Podhala, to zgłoszone główne osiągnięcie habilitacyjne nie spełnia kryterium znacznego wkładu w rozwój dyscypliny etnologia i antropologia kulturowa.

3) Moja ocena w zakresie pozapublikacyjnej aktywności naukowej dr Katarzyny Ceklarz jest pozytywna, dorobek ten uznaję za ponadprzeciętny.

Wobec powyższego opowiadam się na tym etapie postępowania za nieprzyznaniem stopnia doktora habilitowanego w zakresie etnologii i antropologii kulturowej dr Katarzynie Ceklarz. Pozwalam sobie równocześnie wyrazić nadzieję, że zapoznanie się przez Habilitantkę z zasygnalizowanym dorobkiem badawczym krajowym i międzynarodowym w zakresie podejmowanych przez nią tematów i aktywnej działalności w regionie pozwoli złożyć bardziej dojrzały wniosek habilitacyjny w przyszłości.

Hanna Schreiber;
Uniwersytet
Warszawski

Elektronicznie podpisany
przez Hanna Schreiber;
Uniwersytet Warszawski
Data: 2026.01.22 00:42:29
+01'00'